

FTAXP 06.71.07
ӘОЖ 332.012

<https://doi.org/10.46914/1562-2959-2022-1-2-230-236>

М.Б. КУАНДЫКОВА,*¹

докторант.

*e-mail: marchan1402@mail.ru

Л.А. ОМАРБАКИЕВ,¹

э.ғ.д., профессор.

e-mail: omarbakiyev@mail.ru

Г.А. КЕНЕШЕВА,²

PhD.

e-mail: gizzat@yandex.ru

¹«Тұран» университеті, Алматы қ., Қазақстан

²Қазтұтынуодағы Қарағанды университеті,

Қарағанды қ., Қазақстан

СЛОВАКИЯ РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ АГРАРЛЫҚ СЕКТОРЫНЫҢ ДАМУ ҮРДІСТЕРІ

Андатпа

Зерттеудің мақсаты – қазіргі таңдағы Словакия Республикасының аграрлық секторының даму үрдістерін зерттеп, жүйелі талдау жасау. Зерттеуде Словакия Республикасының ауылшаруалық және ауылдық аудандарды дамыту министрлігінің «жасыл есебі» пайланылды. Автормен аграрлық сектордағы негізгі экономикалық көрсеткіштеріне салыстырмалы талдау жасалды. Экономикалық – статистикалық әдісті қолдану негізінде 2019–2020 жж. Словакия ауыл шаруашылығының негізгі экономикалық көрсеткіштеріне бөлінген қаражат көлемі бойынша ақпарат қарастырылды. Жүргізілген талдаулар негізінде: нарықтың барлық субъектілері үшін тең мүмкіндіктер беруге, қала тұрғындары мен ауыл тұрғындарының өмір сүру деңгейінің бірдей болуы, өңірлік кәсіпкерлердің қызметі үшін мүмкіндіктерді жақсарту, мемлекеттің міндетті түрде аграрлық саясатқа қатысуы ұсыныстары жасалды. XX ғ. соңғы ширегінде Еуропа елдерінде Одақты әзірлеу мен енгізуді қамтамасыз ететін орнықты даму тұжырымдамалары басым бола бастады. Ауылдық аумақтарды кешенді зерттеу негізінде қарқынды дамуының әдістері қарастырылды. Соған байланысты келесідей міндеттер пайда болды: халықтың көші-қонын тоқтату және қоршаған ортаны сақтау. ЕО экономикалық саясатының басым бағыттарының бірі – бұл ауыл шаруашылықты мемлекеттік реттеу. Осыған байланысты кепілдендірілген бағалардың бірыңғай жүйесін, басқа елдермен саудадағы нарықтық және кедендік протекционизмді көздейтін аграрлық саясат. Бұл ЕО елдеріне он жыл ішінде импорттаушылардан ауылшаруашылық өнімдерін экспорттау бойынша көшбасшы болуға жол ашты.

Тірек сөздер: аграрлық сектор, азық-түлік қауіпсіздігі, сыртқы сауда, агроөнеркәсіп, субсидиялар, мемлекеттік қолдау, шағын және орта бизнес, аграрлық несие.

Кіріспе

Словак ауыл шаруашылығы 1990 ж. кейін нарықтық экономика жағдайларына және мемлекеттік қолдаудың шектеулеріне бейімделуге мәжбүр болғаннан кейін күрделі дамуды бастан өткерді. Осы кезеңде ауылшаруашылық өндірісі қысқарды және осылайша халықтың сатып алу қабілетінің төмендеуі және халықтың тұтыну құрылымы мен тұтынушылық мінез – құлқындағы өзгерістер әсерінен ішкі сұранысқа бейімделді. 1995 ж. бастап өндіріс деңгейі тұрақтанды.

2020 ж. Словакия Республикасында аграрлық секторда өтеусіз грант алуға 5 өтінім конкурс жариялады. Жаңа қоңыраулардың бірі ауылшаруашылық және шағын және орта бизнес (ШОБ) үшін, әсіресе COVID-19 дағдарысынан зардап шеккен ерекше уақытша субсидия болды.

2014–2020 жж. бағдарламалық кезеңінің басынан бастап 2020 ж. соңына дейін 2014–2020 жж. СР РДП-ның жекелеген шаралары мен кіші шараларына 48 өтінім жарияланды және 4 өтінім жойылды. Толықтыру жариялау (барлығы 242), хабарлама жолдау немесе келісімшартты бұзу туралы ұсыныс жолымен жобалар қайта қаралғаннан немесе айтарлықтай өзгергеннен кейін 54 жобаны бағалау аяқталды.

Жобадан тыс шаралар 2020 ж. басқа аймақтар үшін (Братислава облысы) мемлекеттік бюджеттен 53%-дан 47%-ға дейін және аз дамыған аймақтар үшін (SR Братислава облысын қоспағанда) мемлекеттік бюджеттен 75% дан 25%-ға дейін қолдау тапты [1].

Словакия Республикасы үшін ағарарлық сектор автор зерттеуіндегі алға қойған мақсаты бойынша, қазіргі таңдағы аграрлық секторынының даму үрдістерін зерттеп, жүйелі талдау жасау бойынша зерттеу тақырыбының маңыздылығын анықтайды.

Негізгі ережелер

Қазіргі уақытта Словакиядағы ауылшаруашылық өндірісінің қауіптілігі:

- ♦ жүйелік шаралар, яғни коммерциялық сақтандыру компанияларының егінді, жануарларды және мүлікті сақтандыруы (сақтандыру тәуекелдері),
- ♦ сақтандыру арқылы қолдау: жеке арнайы дақылдар(жүзімдіктер), бастапқы ауыл шаруашылығы өндірісінің кәсіпорындары үшін сақтандыру жарналарын төлеуге субсидиялар,
- ♦ мемлекеттік бюджеттен арнайы мемлекеттік шаралар-коммерциялық сақтандырумен қамтылмаған апатты залал жағдайында.

Коммерциялық сақтандыру – бұл ауылшаруашылық өндірісінің тәуекелдерін азайту, күтпеген оқиғалар нәтижесінде ауылшаруашылық кәсіпорындарының өндірісі мен мүлкіне келтірілген залалды ішінара жеңілдету және жою құралы. Ол ауылшаруашылық дақылдарының егініне, жануарларға және ауылшаруашылық кәсіпорындарының мүлкіне келтірілген залалға байланысты толық алынбаған кірістерден шығындарды өтейді. Зиянды өтеу жалпы емес, негізінен жергілікті болып табылады. Ауыл шаруашылығындағы сақтандыру коммерциялық сақтандыру компанияларының шарттық ережелері мен шарттарында ерікті түрде декларацияланады. Ол ауыл шаруашылығы кәсіпорындарының сақтандыру жарналарынан тұратын сақтандыру компанияларында орталықтандырылған қорды қайта бөлу процесіне негізделген [2].

Тәуекелдердің барлық салдары сақтандырумен қамтылмайды. Коммерциялық сақтандыруды пайдалану мүмкіндігінен басқа, кәсіпорындар өндірістік құрылымын оңтайландыру, жеке қаржылық резервтерді құру, келісімшарттар жасау және тауарлық тәуекелдерді хеджирлеу арқылы тәуекелдердің әсерін әртараптандырды.

Материалдар мен әдістер

Зерттеу материалдары ретінде 2019–2020 жж. Словакия ауыл шаруашылығының негізгі экономикалық көрсеткіштеріне және ауыл шаруашылыққа берілген несиелер бойынша, материалдарды өңдеу барысында салыстырмалы, статистикалық әдістері мен Словакия мемлекетінің MARD SR9 ақпараттық бюллетендерінен ауылшаруашылық кәсіпорындары туралы мәліметтер базасы деректері де қолданылды.

Нәтижелер

Алдын ала деректер бойынша, 2020 ж. ауыл шаруашылығы оң экономикалық өсімге қол жеткізді, яғни салық салуға дейінгі табыс € 63,2 млн.мөлшерінде, ол 3,4 млн еуроға төмендеді. жылдық есептеулерде (5,1%), әсіресе мал шаруашылығында сатылымның төмендеуіне байланысты, өйткені өсімдік өнімдерін сату өсті.

Ауылшаруашылық кәсіпорындарының кірістерін тұрақтандырушы компонент ретінде әрекет ететін және онсыз ауылшаруашылық кәсіпорындарының көпшілігі тиімсіз болатын субсидиялар ауылшаруашылық кәсіпорындары үшін экономикада маңызды рөл атқарды. Словак ауыл шаруашылығына қаржылық субсидиялардың шамамен 72%-ды ЕО-дан берілді, ал шығындардың бір бөлігі Словакия Республикасының мемлекеттік бюджетінен қаржыландырылды. Кірістердегі жалпы субсидиялардың үлесі 30,1%-ға, ал кірістердегі тікелей төлемдердің үлесі 14,9%-ға жетті. Словакия мен ЕО-15 ауылшаруашылығының субсидия деңгейі арасындағы айырмашылықтар сақталды.

Кесте 1 – Словакия ауыл шаруашылығының экономикалық көрсеткіштері, ағымдағы сома бойынша млн, евро

Көрсеткіш атауы	2015–2019 жылдардағы орташа көрсеткіш	2019	2020	Индексі	
				2020/2019	2015/2019
Кірістер	2,909.3	3,005.5	3,015.5	100.3	103.6
Шығындар	2,816.7	2,938.9	2,952.3	100.5	104.8
Салық салынғанға дейінгі пайда / шығын	92.7	66.6	63.2	94.9	68.2
Қосылған құн	431.4	466.4	476.7	102.2	110.5
Өз өнімдері есебінен сату	1,645.8	1,628.2	1,779.9	109.3	108.1
- оның ішінде: өсімдік тектес өнімдер	939.7	886.1	1,054.6	119.0	112.2
-жануарлардан алынатын өнімдер	987.2	742	725.3	97.7	73.5
Тауарлардан сату	281.0	294.0	328.9	111.9	117.0
Экономикалық тиімділік	3.3	2.3	2.1	–	–
Кірістер шығыстар	96.8	97.8	97.9	100.1	101.1
Субсидиялардың жалпы көлемі	784.6	980.4	908.3	92.6	115.8
Кірістердегі субсидиялардың жалпы көлемінің үлесі	27.0	32.6	30.1	–	–
Кірістердегі тікелей төлемдердің үлесі	14.4	16.3	14.9	–	–
Табысты кәсіпорындардың үлесі	72.1	68.3	66.5	–	–
Ескертпе – Словакия Республикасы экономикасының дамуының негізгі үрдістері туралы статистикалық есеп.					

1-ші кестеде ауылшаруашылық кәсіпорындарының экономикалық нәтижелеріне шығындар мен өндірістің бірнеше факторлары әсер етті, атап айтқанда:

- ♦ өткен жылмен (0,3%) салыстырғанда шығындардың өсуіндегі біршама өзгеше үрдіс (0,5%) экономикалық өсудің дерлік тоқырауына ықпал етті,

- ♦ сектордың өндірістік көрсеткіштерінің ұлғаюы, яғни ағымдағы бағаларда жалпы ауыл шаруашылығы өндірісінің өсуі (4,0%), әсіресе өсімдік шаруашылығында (6,1%) және мал шаруашылығында болмашы өсім (0,6%),

- ♦ өсімдік шаруашылығы өнімдерін сатудың жалпы көлемінің едәуір ұлғаюы (19,0%) және мал өнімдерін сатудың баяу төмендеуі (2,3%) есебінен өз өнімдерін сатудың өсуі (9,3%),

- ♦ ауыл шаруашылығы өнімдеріне бағаның өсуі (0,4%), әсіресе өсімдік шаруашылығында (0,2%) және мал шаруашылығында (0,7%), бұл руте жеміс – жидектер (10,8%) мен көкөністерге (5,7%), ал мал шаруашылығы жағдайында – сойылған шошқаларға (6,7%) және жұмыртқаларға (10,1%) баға едәуір ста.,

- ♦ жұмысшылар санының қысқаруы (8,8%), ауыл шаруашылығындағы жалпы және маусымдық жұмыспен қамтуға әсер ететін ауыл шаруашылығы өндірісінің құрылымы мен дамуын көрсететін жоғары өнімді технологияларды сатып алу жолымен рационализаторлық шараларды қолданумен ұштастыра отырып, қол еңбегіне жұмсалатын шығындардың төмендеуі.

Сектордағы 2020 ж. арналған кредиттердің жалпы көлемі 901 млн. еуроға жетті, бұл Словакия Республикасының Ұлттық экономикасы кредиттерінің жалпы көлемінің 1,35%-ын құрайды.

2-ші кестеде (б. 233) көрсетілгендей, ауыл шаруашылық бизнесін жүргізу шарттарының дамуына жалпыға бірдей қолданылатын салық саясаты да әсер етеді, қазіргі уақытта ауыл шаруашылығы арнайы салық жеңілдіктерін тек экологиялық салыққа (экологиялық таза дизель отынына акциз) және жол салығына қатысты ғана пайдалана алады [5].

Кесте 2 – Словакия ауыл шаруашылығына берілген несиелер, мың еуро

2015–2019 жылдардағы несиенің орташа көрсеткіші	2015–2019 жылдардағы орташа көрсеткіш	2019	2020	Индексі	
				2020/2019	2015/2019
Қысқа мерзімді	296,762	343,485	304,237	88.6	102.5
Орта мерзімді кезең 1-5 жыл	159,379	207,357	158,237	76.3	99.3
Ұзақ мерзімді 5 жылдан астам	256,928	362,444	438,124	120.9	170.5
Несиенің барлығы	713,069	913,286	900,598	98.6	126.3
оның ішінде: тәуекелді несиелер	42,270	55,683	53,672	96.4	127.0
Сектор несиелерінің Ұлттық экономика несиелерінің үлесі	1.30	1.43	1.35	—	—
Ескертпе – Деректер орман шаруашылығы мен балық аулауға арналған несиелерді қамтиды, 2020 ж. алдын ала деректер.					

Талқылау

2020 ж. жиналған тікелей ауылшаруашылық салықтарының жалпы көлемі жылдық есептеуде біршама төмендеді. Ауылшаруашылық кәсіпорындары мемлекеттік бюджетке және қалалар мен муниципалитеттердің бюджеттеріне 55,5 млн еуро төледі.

Ауылшаруашылық кәсіпорындарының экономикасына ауылшаруашылық өндірісінің жоғары қаупі әсер етеді, оның биологиялық табиғаты ғана емес, сонымен бірге өзгеретін климаттық жағдайлар мен бағалардың құбылмалылығы әсер етеді, бұл кірістерге, демек, кәсіпорындардың тұрақтылығы мен бәсекеге қабілеттілігіне айтарлықтай әсер етеді [3].

Ауылшаруашылық кооперативтері мен сауда компаниялары арасында экономикалық өсу мен басқа да экономикалық және қаржылық көрсеткіштер бойынша айырмашылықтар болды. MARD SR9 ақпараттық бюллетендерінен ауылшаруашылық кәсіпорындары туралы мәліметтер базасына сүйене отырып), заңды тұлғалардың 66,5%-ы тиімді болды [4].

Сауда компанияларын тиімді қызметі келесілерді көрсетеді:

- ♦ ауыл шаруашылығы кооперативтерімен салыстырғанда табыс алуға неғұрлым төмен шығындар,
- ♦ мал шаруашылығымен салыстырғанда өсімдік шаруашылығына артықшылық берілетін өндіріс құрылымы және шығын факторларының, әсіресе еңбек шығындарының жоғары экономикалық тиімділігі,
- ♦ ауыл шаруашылығы кооперативтерімен салыстырғанда тауарларды сатудан 6,7 есе көп,
- ♦ ауыл шаруашылығы кооперативтерімен салыстырғанда сауда компаниялары жағдайында өз өнімдерін жоғары сату.

Қорытынды

Ауыл шаруашылығы алқаптарының орташа нарықтық бағасы м² үшін 0,90 млн еураны құрады, бұл 2018 ж. салыстырғанда 3%-ға жоғары. Бақшалар қайтадан ең жоғары орташа бағамен сатылды (м² үшін 4,42 еуро), олар жыл сайын 8,95-ға өсті. Егістік жер 1,40 м² еуроға сатылды, бұл 15,71%-ға көп үшін неғұрлым жоғары экономикалық кредиттік қабілеттілігін көрсетеді, олар 2019 ж. Словакияның 10 таңдалған он екі ауданы жалпы ауданы 7,409. Жүзімдіктердің орташа бағасы (м² үшін 0,59 еуро) және тұрақты жайылымдар (м² үшін 0,40 еуро) сәйкесінше 55,66% және 12,40% төмендеді [6].

2019 ж. Словакия Республикасының таңдалған он екі ауданындағы орташа жалдау осы жылдағы сауалнаманың негізінде анықталды. Жалға алынған ауылшаруашылық жерлерінің гектарына ең жоғары жалдау ақысын Дунай Стреда аудандарындағы ауылшаруашылық кәсіпорындары төледі – 1 га үшін 159,07 еуро, Нитра – 1 га үшін 102,54 еуро және Трнава – 1 га

үшін 101,46 евро. Топочана аудандарында (1 га үшін 74,26 евро), Михаловецте (1 га үшін 60,27 евро) және Кошице околде (1 га үшін 57,10 евро) ауылшаруашылық жерлерін жалға алу 50-ден астам барлық басқа аудандар орташа жалдау бағасы 1 га үшін 50 еуродан 1 га үшін 34 еуроға дейін, ал Свидник аудандарындағы ең төменгі жалдау ақысы 1 га үшін 34,27 евро және липтовски Микулаш 1 га үшін 34,23 евро екенін хабарлады.

2020 ж. LFSS мәліметтері бойынша, жыл сайын ауыл шаруашылығы қызметкерлерінің саны 4700 адамға 48 500 қызметкерге, яғни 8,8%-ға азайды.

Жалпы алғанда, Словакия Республикасында ауыл шаруашылығы жерлерін басқарумен айналысатын қызметкерлердің үлесі жылдық есептеуде 0,2 п.т. 2,6%-ға дейін төмендеді [7].

Ауыл шаруашылығында жұмыспен қамтылғандардың үлесі жылдық есептеуде 1,9%-ға дейін төмендеді, яғни 0,1 п. т. ауыл шаруашылығында жұмыспен қамтылғандардың үлесі ауыл шаруашылығы жерлерін басқаруда жұмыс істейтіндердің санында 0,4 п. т. 74,3-ке дейін ұлғайды % [8].

ӘДЕБИЕТТЕР

1 Словак Республикасының ауыл шаруашылығы мен ауылдық өңірлерді дамыту министрлігінің «Жасыл есебі». URL: <https://www.mpsr.sk/en/index>.

2 Олстон Дж.М., Парди П.Г. Сельское хозяйство в глобальной экономике // J. of Econ. Перспективы // Agricultural Policy Monitoring and Evaluation 2018: Report OECD. – Принстон, 2018, т. 28, no. 1. – С. 121–146. URL: <https://www.oecd-library.org/agriculture-and-food/agricultural-policy>.

3 Направления развития / Министерство сельского хозяйства Республики Казахстан. URL: <https://moa.gov.kz/ru/post/415>. 02.12.2019.

4 Крутиков В.К., Смолянский С.В. Предпринимательство и трансформации общества: анализ отечественного и зарубежного опыта. – М.: Изд-во «Ноосфера», 2005. – 286 с.

5 Чиап П., Свиннен Дж. Несие нарығының жетілмегендігі және саяси жалдауды бөлу // Американдық ауыл шаруашылығы экономикасы журналы – 2009. – № 4. – С. 1124–1139.

6 Словакия Республикасының Ауылшаруалық және ауылдық аудандарды дамыту министрлігінің электрондық сайты. URL: <https://www.mpsr.sk/en/index>.

7 2020 жылғы Словакия Республикасы экономикасының дамуының негізгі үрдістері туралы статистикалық есеп. URL: slovak.statistics.sk

8 Словакия Республикасының 2016–2020 жылдарға арналған Манифестасы.

REFERENCES

1 Slovak Respublikasynyn auyyl sharuashylygy men auyldyk ɵnirlerdi damytu ministrliginiń «Zhasyl esebi». URL: <https://www.mpsr.sk/en/index>. (In Kazakh).

2 Olston Dzh.M., Pardi P.G. (2018) Sel'skoe hozjajstvo v global'noj jekonomike // J. of Econ. Perspektivy // Agricultural Policy Monitoring and Evaluation 2018: Report OECD. Prinston, t. 28, no. 1. P. 121–146. URL: <https://www.oecd-library.org/agriculture-and-food/agricultural-policy>. (In Russian).

3 Napravlenija razvitija / Ministerstvo sel'skogo hozjajstva Respubliki Kazahstan. URL: <https://moa.gov.kz/ru/post/415>. 02.12.2019. (In Russian).

4 Krutikov V.K., Smoljanskij S.V. (2005) Predprinimatel'stvo i transformacii obshhestva: analiz otechestvennogo i zarubezhnogo opyta. M.: Izd-vo «Noosfera», 286 p. (In Russian).

5 Chian P., Svinnen Dzh. (2009) Nesie narygyńnyń zhetilmegendigi zhəne sajasi zhaldady bəlu // Amerikandyk auyyl sharuashylygy jekonomikasy zhurnaly. No. 4. P. 1124–1139. (In Kazakh).

6 Slovakiya Respublikasynyn Auyylsharualyk zhəne auyldyk audandardy damytu ministrliginiń jelektorondyk sajty. URL: <https://www.mpsr.sk/en/index>. (In Kazakh).

7 2020 zhyly Slovakiya Respublikasy jekonomikasynyn damuynyn negizgi yrdisteri turaly statistikalık esep. URL: slovak.statistics.sk. (In Kazakh).

8 Slovakiya Respublikasynyn 2016–2020 zhyldarğa aranalğan Manifestasy. (In Kazakh).

М.Б. КУАНДЫКОВА,*¹

докторант.

*e-mail: marchan1402@mail.ru

Л.А. ОМАРБАКИЕВ,¹

д.э.н., профессор.

e-mail: omarbakiyev@mail.ru

Г.А. КЕНЕШЕВА,²

PhD.

e-mail: gizzat@yandex.ru

¹Университет «Туран», г. Алматы, Казахстан

²Карагандинский университет Казпотребсоюза,
г. Караганда, Казахстан

ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ АГРАРНОГО СЕКТОРА СЛОВАЦКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Аннотация

Цель исследования – изучение и системный анализ тенденций развития аграрного сектора Словацкой Республики в настоящее время. В исследовании был использован «зеленый отчет» Министерства сельского хозяйства и развития сельских районов Словацкой Республики. Автором проведен сравнительный анализ основных экономических показателей в аграрном секторе. На основе применения экономико-статистического метода рассмотрена информация по объему выделенных средств на основные экономические показатели сельского хозяйства Словакии в 2019–2020 гг. На основе проведенного анализа были выработаны предложения: предоставить равные возможности для всех субъектов рынка, равный уровень жизни для горожан и сельских жителей, улучшить возможности для деятельности региональных предпринимателей, обязательное участие государства в аграрной политике. В последней четверти XX века в европейских странах стали преобладать концепции устойчивого развития, обеспечивающие разработку и внедрение Союза. Рассмотрены методы интенсивного развития сельских территорий на основе комплексного обследования. В связи с этим возникли следующие задачи: остановить миграцию населения и сохранить окружающую среду. Одним из приоритетных направлений экономической политики ЕС является государственное регулирование сельского хозяйства. В этой связи аграрная политика, предусматривающая единую систему гарантированных цен, рыночный и таможенный протекционизм в торговле с другими странами. Это позволило странам ЕС в течение десяти лет стать лидерами по экспорту сельскохозяйственной продукции от импортеров.

Ключевые слова: аграрный сектор, продовольственная безопасность, внешняя торговля, агропромышленность, субсидии, государственная поддержка, малый и средний бизнес, аграрный кредит.

M.B. KUANDYKOVA,*¹

PhD student.

*e-mail: marchan1402@mail.ru

L.A. OMARBAKIEV,¹

d.e.s., professor.

e-mail: omarbakiyev@mail.ru

G.A. KENESHEVA,²

PhD.

e-mail: gizzat@yandex.ru

¹Turan University, Almaty, Kazakhstan

²Karaganda University of Kazpotrebsoyuz,
Karaganda, Kazakhstan

TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF THE AGRICULTURAL SECTOR OF THE SLOVAK REPUBLIC

Abstract

The purpose of the study is to research and systematically analyze the trends in the development of the agricultural sector of the Slovak Republic at the present time. The research used the "Green report" of the Ministry of Agriculture

and Rural Development of the Slovak Republic. The author conducted a comparative analysis of the main economic indicators in the agricultural sector. Based on the application of the economic and statistical method, information on the volume of allocated funds for the main economic indicators of agriculture in Slovakia in 2019-2020 is considered. Based on the analysis, proposals were developed: to provide equal opportunities for all market participants, an equal standard of living for citizens and rural residents, to improve opportunities for the activities of regional entrepreneurs, mandatory participation of the state in agrarian policy. In the last quarter of the twentieth century, the concepts of sustainable development began to prevail in European countries, ensuring the development and implementation of the Union. The methods of intensive development of rural areas based on a comprehensive survey are considered. In this regard, the following tasks arose: to stop the migration of the population and to preserve the environment. One of the priorities of the EU economic policy is the state regulation of agriculture. In this regard, the agrarian policy, which provides for a single system of guaranteed prices, market, and customs protectionism in trade with other countries. This allowed the EU countries to become leaders in the export of agricultural products from importers for ten years.

Key words: agricultural sector, food security, foreign trade, agro-industry, subsidies, state support, small and medium-sized businesses, agricultural credit.